

DOCLEA – GENTA –
PRAEVALIS

Nizija oko Skadarskog jezera, sa širim ili užim gravitacionim područjem, u državnom i administrativnom pogledu bila je obuhvaćena nazivima: *Dioklia* (*Dioklitija*), *Zeta* i *Praevalis*. Ti nazivi su se smjenjivali zajedno sa civilizacijama koje su nad njom imale nadmoć. Kod utvrđivanja njihovih etimologija mora se voditi računa i o tome da su neki od njih postali horonimi tek administrativnim mjerama, to jest da su se u početku odnosili na manje geografske objekte ili regije.

1. DOCLEA

Grad Doklea (Δόκλεα) pominje se prvi put u II v. kod Ptolemeja (II, 16, 7), a vijek ranije Plinije (III, 143.) na istom terenu pominje pleme Dokleate (Δοκλεαται). Naziv grada potvrđen je i natpisima iz njegovih ruševina, najčešće u obliku „*res publica Docleatium*”. Pod uticajem grčkog i latinskog jezika, i kasnijih legendi o caru Dioklecijanu, od IV vijeka dolazi do njegove deformacije, pa se u spisima javlja kao: *Dioclea*, *Dioclia*, *Dioklitija* i sl. Pod stranim uticajima se u srednjem vijeku u izvorima tako naziva slovenska kneževina, smatram, zbog toga što je nastala na teritoriji Doklejske episkopije.

Postoje nehidronimske i hidronimske etimologije naziva *Doclea*. Zastupnik prve je A. Majer, koji ga izvodi iz korijena *dheuk-/dhouk-*, proširenim glasom *l*, sa značenjem „taman”, „skrovit”, „tajan” (1959: 41), pa je bilo pokušaja da se preko naziva *Zenta* (*Zeta*) ustanovi semantička paralela sa nazivom Crna Gora (Dragojlović 1970: 297-306). Šalabalić (1967: 94-96) predlaže hidronimsku etimologiju, i polazi od ie. **kleu-* „teći”, „plaviti” (Budimir 1921: 97-112), koje sa inicijalnim slogom *dō/dē* „ka” daje *doclea*, tj. „ušće”, pošto se na tom mjestu sastaju rijeke *Zeta*, *Morača* i *Širalija*. Sledeću hidronimsku etimologiju daje Radunović koji pomišlja na prvobitni apelativ „dviije tekuće vode” (dviije rijeke), što približno izražava sa *dū + kleu* (1982: 99-105).

U tezi Šalabalićeve zapažamo jednu kontradikciju. Ako *Doclea* zaista znači „ušće”, onda je grad dobio naziv po lokaciji na ušću, a plemensko ime *Docleates* dolazi od naziva grada, za šta se autorka i opredjeljuje, pa u tom slučaju ono ne može značiti „porečani”. Iako Šalabalić i Radunović smatraju da je pleme *Docleates* dobilo ime po gradu, treba znati da je pleme postojalo mnogo prije nastanka grada, koji nastaje relativno kasno, tek u I vijeku. Njegova lokacija produkt je civilizacijskih tekovina koje su na ovom tlu zaživjele tek poslije rimske

okupacije, što znači da na tom platou Doklea ni u kom slučaju nije mogla održavati kontinuitet nekog starijeg ilirskog utvrđenja.

Etnik *Docleates*, *Δοκλεαται*, izveden je pomoću ilirskog *t*-sufiksa. Kako je pleme postojalo i prije podizanja grada, i kako mu je ime izvedenica od *Doclea*, oba su naziva morala doći po nečemu trećem što se odranije nazivalo *Doclea*. To znači da je za grad samo preuzet naziv markantnog geografskog objekta koji se u velikoj mjeri ticao njegove pozicije, i po kome je ranije nazvano ilirsko pleme.

Poznato je da baze velikog broja riječnih naziva stoje u vezi sa apelativom „voda”, „rijeka”, ili sa nekom osobinom vodotoka. Značajno je što se u tim hidronimskim osnovama mogu ustanoviti i određene semantičke nijanse, pa osnove **dru-*, **var-*, **dri-* i **ard-* imaju značenje „naporno, nasilno se probijati”, gdje se radi o riječnim tokovima koji protiču kroz klisure i krševite planinske predjele. Nasuprot njima, od pie. **dheu-*, **dhou-* „lagano teći”, nastali su različiti hidronimi (Rospond 1982: 114). S obzirom na mogućnost izvođenja ilirskog dugog *o* iz ie. *u-* diftonga (Mayer 1957: 96), smatram da kod naziva *Doclea* treba poći od pie. **dheu-* „tok”, koji uz ie. **kleu-* „plaviti” daje oblik koji bi se mogao izraziti sintagmom „tok koji plavi”. Sve ukazuje na to da je antički naziv *Doclea* potamonim, i da je riječ o starijem nazivu rijeke Zete.

Tokovi Zete i Morače međusobno se bitno razlikuju. Morača je planinska rijeka sa velikim padom i dubokom kanjonskom dolinom, a korito joj je i na velikom dijelu toka kroz Zetsku ravnicu duboko usječeno u konglomerat, pa se zbog toga u tom dijelu ne izliva. Za razliku od nje, Zeta uglavnom ima mali pad i plitko korito, pa u vrijeme većeg vodostaja plavi močvarnu ravnicu kojom meandrira. To je osnovna odlika najvećeg dijela njenog toka, koji se završava kod zidina antičke Duklje, gdje se uliva u Moraču. Iako nosi za oko jednu trećinu veću količinu vode od Morače, rijeka Zeta poslije njihovog spajanja gubi svoje ime, ali i svojstvo po kojem je mogla biti nazvana na gore opisani način, pa će biti da je semantika njenog (starijeg) naziva odgovorna za tu neuobičajenu pojavu.

Lokacija ilirskih Dokleata ranije je određivana na osnovu položaja Dokleje, mada se taj grad nalazio na samoj ivici njihove plemenske teritorije. Kada su u Riječanima, zapadno od Nikšića, otkriveni nadgrobni spomenici prvaka ovog plemena iz I vijeka, postalo je jasno da je njihova plemenska teritorija zahvatala cijelu dolinu rijeke Zete, kako u njenom donjem toku, tako i u Nikšićkom polju, i dalje ka sjeverozapadu prema dolini Trebišnjice. To je vrijeme kada nastaje antička *Doclea*, što znači da su već tada Dokleati bili prilično jako pleme, pa se kod Plinija pominju u okviru Naronskog konventa sa 34 dekurije. Dobro je poznata pojava da se plemena nazivaju po rijekama čije doline naseljavaju, a dolina rijeke Zete činila je srce plemenske oblasti Dokleata. Takođe, česta je pojava da naselje dobije naziv po rijeci na kojoj leži, što je zabilježeno i na ilirskom tlu (Krahe 1925: 2). Kada se ono nalazi na riječnom ušću, tada dobija naziv po pritoci, kao što je slučaj sa antičkim naseobinama formiranim na ušćima Drine, Morave, Peka itd. Time se dobro objašnjava naziv *Doclea* na ušću Zete u Moraču.

Posebno je interesantno pitanje odnosa naziva *Doclea* sa imenom rimskog cara Dioklecijana. O tome se puno govorilo još od vremena njegove vladavine. Samo ću istaći da je u antici postojala tradicija prema kojoj je Dioklecijan iz grada i od majke *Diokleje* (Sextus Aurelius Victor 1966: 39. 1). Takva grčka lična

imena zaista su postojala, pa je i car mogao nositi svoje dječačko ime *Diokles* (Lactantius 1984: 9, 19, 29, 37, 52). Drugo je pitanje da li ga je on mogao dobiti po svom zavičaju, ukoliko je zaista bio iz Dokleje. Bulić (1919: 102) predlaže sledeći očekivani redosled: *Διοκλης* - *Διόκλειτος* - *Diocletianus*, kao na primjeru: *Ἡρακλης* - *Ἡράκλειτος* - *Heracitianus*, ali usled nedostatka oblika *Διόκλειτος* zaključuje da ime *Diocletianus* nije nastalo iz grčkog genitiva *Διοκλέους*, već iz latinskog *Diocletis*. I pored toga, on nastavlja da forsira tezu o području Salone kao rodnom mjestu cara Dioklecijana. Majer (1957: 98) takođe ukazuje na teškoće izvođenja latiniziranog oblika *Diocletianus* iz carevog dječačkog imena *Diocles*, pa ga izvodi pomoću latinskog sufiksa *-anus* iz *Diocleti-us*, tj. *Docletius* (= dokletski), kako je prvobitno moglo glasiti carevo ime. U takvom obliku ono bi ukazivalo na njegovo nisko porijeklo, zbog čega ga je kasnije mogao zamijeniti grčkim imenom *Διοκλης*. U tom slučaju carevo dječačko ime ostalo bi nepoznato, a oblik *Docletius* (dokletski) mogao bi staviti tačku na dugotrajnu raspravu o mjestu njegovog rođenja. Kasnije dolazi do obrnutog procesa, pošto se carevo ime nameće nazivu grada, a posrednim putem i srednjovjekovnoj slovenskoj kneževini.

Danas je u Crnoj Gori za slovensku kneževinu i gradski lokalitet odomaćen naziv *Duklja*, koji se inače ne javlja u dokumentima, a za njegovog mitskog gospodara *Dukljan* ili *Dukljanin*. Iako Vasilije Petrović (1985: 37, 45) polovinom XVIII vijeka koristi knjiške oblike *Dioklitija* i *Dioklitijan*, Vuk Karadžić (1852: 144) za ruševine ovog grada bilježi lokalni oblik *Duke*, iz kojeg vjerovatno potiče i albanski oblik *Doqë*, *Douqë* (Majer 1930: 17).

U narodnim predanjima carevo ime se javlja u različitim verzijama, s tim što postoji suštinska razlika između verzija koje se javljaju u Crnoj Gori, i istih iz Dalmacije. U crnogorskim varijantama dolazi do izražaja zakoniti prelaz romanskog *o* u slovensko *u*, pa imamo oblike: *Dukljan*, *Dupljan*, *Dukljanin* i *Duklijan*, dok su dalmatinske verzije izvedene iz carevog latiniziranog imena *Diocletianus*, pa imamo: *Dijoklecijan*, *Deklecijan*, *Deklicijan*, *Diklicijan* i sl. Ni u jednoj dalmatinskoj verziji ne nalazimo kao prvi vokal *u*, koji redovno nalazimo u crnogorskim verzijama. To govori da crnogorske verzije naziva grada i cara nijesu izvedene iz carevog imena, već iz lokalnog naziva grada Duklje, što će reći da je oblik *Dioklitija* do Srba došao posrednim putem, i preuzet je od vizantijske administracije.

Oblik *Dioklitija*, kojeg nalazimo u srednjovjekovnim vladarskim titulama, a koji je izveden iz carevog imena *Diocletianus*, susrećemo već u V vijeku: „*Sub Scopia Diocletia c. 451-458 Maximus (episcopus)*”. Na isto dolazimo posrednim putem, preko Porfirogenita, koji slovensku arhontiju naziva već ustaljenim oblikom *Διόκλεια*, ali njene stanovnike *Διοκλητιανοί*. Kod njega prvi put susrećemo i tradiciju da je Dokleu podigao Dioklecijan, a kasnije je nalazimo i kod Kinama i Arhidakona Tome. Stalno dovođenje cara Dioklecijana u vezu sa Dokleom vremenom je uslovlilo nametanje njegovog imena gradu. U legendama o njegovoj carskoj veličini nikom nije bilo interesantno njegovo dječačko ime *Diocles*, već samo carsko *Diocletianus*, koje se učenim putem nameće gradu, a kasnije i slovenskoj kneževini.

Deformisana varijanta *Dioclea* javlja se od IV vijeka. Nalazimo je u latinskim i grčkim spisima, ali ne i na epigrafskim spomenicima iz Duklje. Obično se ističe da je došla pod uticajem carevog imena. Majer (1957: 96) ukazuje na moguću

paralelu u mesapskom jeziku, u kojem se iza dentala pred tamnim vokalima o i u često pojavljuje parazitsko konsonantsko i, koje na prethodne dentale djeluje kao pravo konsonantsko i, ali u ovom slučaju nema potvrde o njegovoj izvornosti na terenu. Otuda nije ubjedljivo ni Skokovo tumačenje (1927: 62), koji tu pojavu objašnjava čestom fonetskom atrakcijom vokala i iz drugog sloga u prvi, pa joj korijen treba tražiti na drugom mjestu. Direktni uticaj carevog imena može se odnositi jedino na kasniji knjiški oblik *Dioklitija*. Lično ime *Diocles* moglo je uticati na ovu pojavu, ali ne samo kao carevo ime. Takav antroponim, veoma sličan ilirskom toponimu, mogao je Grcima i Rimljanima poslužiti kao model za njegovu semantičku artikulaciju. U tom smislu slikovit je primjer naziva frigijskog grada *Dokele* (Δόκελα), današnja *Doghla/Dola* u Turskoj, koji je prešao istovjetan put kao i Doklea u Iliriku, pa se uz grecizirane forme Διόκλεα i Διόκλεια, na Trećem saboru u Efesu 431. godine pominje i „*ep. Civitatis Diocletianorum*”.

Možemo zaključiti da lokalno stanovništvo naziv antičke Dokleje nije izgovaralo sa vokalom i u prvom slogu, o čemu svjedoče današnji srpski i albanski oblici *Duklja* i *Doqë*. O tome svjedoči i podatak iz mletačkog katastra Skadra iz 1416. godine u kojem se navode Albanci sa prezimenima *Doclesse* i *Doclessi* < **Docletius* (Ljubić 1882: 33, 40, 44). Danas ga nalazimo u obliku *Doklestić*. Sledeći dokaz za takav početni oblik daje Porfirogenit, koji među dukljanskim gradovima navodi i *Lontodoklu* (τὸ Λοντοδόκλα), u čijem se drugom dijelu prepoznaje antička Doclea. Ovdje bi bilo interesantno navesti i jednu, vjerovatno slučajnu podudarnost. Lokalnom romanskom stanovništvu bi najbliža latinska paralela obliku *Doclea* bila *Coclea* = puž, a jedini srednjovjekovni grad na obali rijeke Zete zvao se upravo *Spuž*!

U *Ljetopisu popa Dukljanina*, latinskim titulama srpskog kralja Vukana, kao i u nekim drugim srednjovjekovnim dokumentima, javlja se varijanta *Dioclia*, u kojoj zapažamo promjenu sufiksa *-ea* > *-ia*. Nezavisno od antičke Dokleje, takve oblike nalazimo prilično rano na rimskim epigrafskim spomenicima u vezi sa ličnim imenom *Dioclia* i *Dioclis*, ali i na jednom natpisu sa Duklje - „R. P. DOCLIATUM” (Sticotti 1999: 160). Takav sufiks je osim u vulgarnolatinskom i grčkom evidentiran i u ilirskom jeziku. Oblik *Dioclia* nalazimo i u pomenima frigijske Diokleje. Majer ovu pojavu tumači prelaskom nenaglašenog *e* pred drugim vokalom (ovdje pred *a*) u *i*, pa je li dalo slovensko *lj* (1930: 17). Pri tom smatram da smo imali jedno slovensko **Duklija*, koje je prethodilo mlađem sažetom obliku *Duklja*. Prepoznamo ga u obliku *Duklijan*, kako glasi starija ovdašnja verzija carevog imena. Nalazimo ga u pjesmi „Car Duklijan i krstitelj Jovan”, za koju Vuk Karadžić kaže da je iz Crne Gore (1932, 2: 73-75). Pjesma obiluje arhaičnim motivima, pa će biti da je i Duklijanovo ime zajedno sa njima ostalo „zamrznuto”. Već sam ukazao da je u Crnoj Gori ono najčešće izvođeno iz naziva grada Duklje. Sloveni su strane nazive često adaptirali tako što su ih poistovjećivali sa fonetski sličnim riječima iz svog jezika, ali ovaj ipak ne glasi kao njemu veoma slični apelativ *dukla* (Rospond 1982: 114), što dodatno ukazuje da su se prvobitno izrazitije razlikovali.

2. GENTA

Prvi pomen Zete nalazimo u XI vijeku kod vizantijskog historičara Kekavmena (*Vizantiski izvori* 1966: 212). Uzima se da od tog vijeka naziv Duklja,

(Dioklitija) postepeno biva zamijenjen tim „novim” nazivom (lat. Genta, Zenta), za koji se vjeruje da potiče od naziva rijeke Zete. Osim na rijeku, on se danas odnosi i na Zetsku ravnicu, koja se prostire između Podgorice i Skadarskog jezera. Ranije je označavao znatno prostraniji ravničarski teren u okruženju Skadarskog jezera, po čemu je i nazvana srednjovjekovna Zetska država. Pri tom treba razlikovati politički od geografskog pojma „Zeta”, jer se ovaj prvi odnosio na šire područje. Kao i kod naziva *Doclea*, i u ovom slučaju postoje hidronimske i nehidronimske etimologije, koje se međusobno isključuju.

Na prostoru nekadašnje Zete nalazili su se markantni hidrografske objekti, dok rijeci Zeti pripada lijevkasti, relativno uski, i među planine zavučeni krak ove ravnice. Tu uočavamo prvu nelogičnost u tezi o potamonimskom širenju ovog naziva, jer jasno je da Zeta pod tim imenom nije tekla dalje od svog ušća u Moraču. Gdje ovom nazivu treba tražiti semantiku najbolje ukazuju njegovi relikti, koji se isključivo odnose na ravničarske geografske objekte. Njegova hidronimska etimologija polazi od pie. **gheu-* „liti”, uz sufix *n + dental*. U ovom slučaju to je *-nt*, koji je imao denominativnu funkciju, a kako ga nalazimo na širokom području, bilo je različitih tumačenja njegovog porijekla (Kretschmer 1935: 42). Hidronimsku etimologiju naziva Zeta ne treba direktno vezivati za potamonim, kako je to uvijek do sada činjeno. Smatram da se on prvobitno odnosio na niski teren u koji se slivaju vodotoci, i da je označavao isto što i naš apelativ „slivlje”. Pri tom bi se odnosio na više vodotoka, što bi možda mogao biti razlog njegovog izvođenja pomoću sufixa *-nt*, koji je u luvijskom, hetskom i toharskom služio za označavanje kolektiva. U obliku *Zeta* inicijalno *z* dolazi od ie. *g*, pa antička *Genta* postaje slovenska *Zenta*, a sa denazalizacijom nazalnog *ę* nastaje današnji oblik *Zeta*.

Zetska nizija, u starom smislu riječi, je depresija, sa tri strane oivičena planinama. Njen najniži dio je pod vodom Skadarskog jezera, i nalazi se nekoliko metara ispod nivoa mora, pa su ka njemu orijentisani svi vodotoci iz širokog okruženja. Jedina otoka ovog jezera je rijeka Bojana, kojom sve te vode otiču u Jadransko more. Čak i rijeka Drim veći dio svoje vode predaje Bojani na mjestu gdje ona ističe iz jezera. Smatram da se naziv *Genta* prvobitno odnosio na Zetsku ravnicu, koja predstavlja tipično „slivlje”, u čije slivno područje spadaju: dio Crne Gore, cijela Metohija, zapadni dio Makedonije i sjeverni i istočni djelovi Albanije. On nije obuhvatao obližnje primorske krajeve, od kojih je dobrim dijelom ograđen planinama. Rijeka Zeta cijelim svojim tokom protiče kroz Zetsku ravnicu, pa je ona jedini vodotok na koji se mogao prenijeti njen naziv. To se očigledno dogodilo prije dolaska Slovena. Među kratkim rijekama koje izvire u Zetskoj ravnici, nalazi se i *Zetica*, koja ima tipično slovensku hidronimsku tvorbu.

3. PRAEVALIS

Administrativnim mjerama Rimskog carstva od jugoistočnog dijela provincije Dalmacije formirana je krajem III vijeka nova provincija *Praevalis*. Zahvatala je primorski pojas od Budve do rijeke Mathis, sa prostranim zaleđem koje mu je gravitalo. Zbog iznenadne pojave ovog naziva na velikom i reljefno raznolikom dijelu dalmatinske teritorije, ostala je nerasvijetljena njegova semantika. Smatram da je naziv *Praevalis* nametnut od strane Rimljana, i da

se prvobitno odnosio na najjužniji i relativno uzani primorski pojas provincije Dalmacije. On se javlja paralelno sa rimskom populacionom infiltracijom u tu regiju, pa se lako objašnjava njihovim jezikom i uglom posmatranja. Sastoji se iz lat. *prae* „pred”, i *vallis* „dolina”, i znači „(oblast) ispred doline”. To savršeno odgovara situaciji na terenu, pošto se taj pojas pruža tačno naspram kotline Skadarskog jezera. Možemo reći da je pojam *Praevalis* prvobitno obuhvatao onaj dio Primorja koji nije potpadao pod pojam „Zeta” u smislu u kojem je ovdje prikazan.

Rimljani su došli morem, pa su shodno svojoj perspektivi i nazive primorskih regija proširivali na duboku unutrašnjost. Takav je slučaj sa nazivima *Illyricum* i *Dalmatia*, koji su prvobitno označavali znatno manje teritorije. Tako je i cjelokupna teritorija novoformirane rimske provincije nazvana *Praevalis* po njenoj primorskoj regiji, kojoj je saobraćajno gravitirala. U izvorima nalazimo oblike *Praevalitana*, *Privalitana*, *Privantina* itd, od kojih su neki u spise ušli deformisani, a mogu se dovesti u vezu sa etnikom na grčki sufiks *-ιτης*, lat. *-ita* od naziva ove provincije.

U literaturi se mogu naći pogrešne predstave o reliktima ovih antičkih naziva. Tako se pojam „Zeta” proširuje i na Nikšićko polje, pošto je u njemu gornji tok rijeke Zete, pa se za njega u nauci ustaljuje pojam „Gornja Zeta”, koji je u prošlosti imao sasvim drugo značenje. Nikšićka rijeka zvala se „Rijeka” (Erdeljanović 1978: 149), a naziv *Zeta* za nju dolazi naučnim putem, tek pošto je ustanovljena podzemna veza između njenog ponora u Nikšićkom polju, i u odnosu na njega za više od 500 m nižeg vrela *Glava Zete*. Taj naziv se među lokalnim stanovništvom ustalio tek u XX vijeku.

Neispravno je i oblike *Prevala* i *Prevalina* dovoditi u vezu sa nazivom *Praevalis* ili *Praevalitana*. Naziv *Prevala* pominje Vuk Karadžić (1857: 76), ali samo u predanju koje je zabilježio u Bjelopavličima. S. Novaković (1880: 16) ga proglašava uspomenom na stari naziv *Praevalitana*, što prihvata i J. Kovačević (1967: 310, 316), koji ga greškom prevodi u današnje vrijeme, i locira na Skadarskom jezeru. Istina, u delti Morače postoji lokalitet *Prevalina*, ali to je samo slovenski toponomastički apelativ koji se odnosi na prevoje i prelive (RJAZU XI: 782), pa je i ta *Prevalina* najniže mjesto na kosi preko koje voda „prevaljuje” usled nemogućnosti oticanja starim koritom.

Takođe, ni sličnost naziva *Duklo* u Nikšićkom polju, i njegov položaj na ušću rijeke Bistrice u Zetu, ne treba dovoditi u vezu sa nazivom i položajem antičke Dokleje, kao što se to čini (Radunović 1982: 101). Oblici *Duklo*, *Dukla* i sl., označavaju razne vrste „užljebljenja” (Rospond 1982: 114), pa u Zloj Gori, zapadno od Nikšića, postoji i pećina *Dukla*. Naziv *Duklo* u Nikšićkom polju precizno označava užljebljenje koje je rijeka Zeta napravila u nanosu fluvioglacijalnog materijala, koji joj je na tom mjestu nekada pregradio tok.

LITERATURA

- Budimir, M. 1921. Ievr. *kleu- „teći, plaviti, prati, čistiti”. *Zbornik filoloških i lingvističkih studija posvećen A. Beliću*. Beograd: Mlada Srbija, 97-112.
- Bulić, F. 1919. Car Dijoklecijan. *Vjesnik Hrvatskog arheološkog društva XIV*. Zagreb: Narodni muzej u Zagrebu, 99-171.

- Claudius Ptolemaeus. 1966. *Geographia*. Leipzig: Ed. C. F. A. Nobbe.
- Dragojlović, D. 1970. Ime Zeta – Zenta u svjetlosti balkanskih jezičkih relikata. *Istorijski zapisi* 3-4. Titograd: Istorijski institut Crne Gore, 297-306.
- Erdeljanović, J. 1978. *Stara Crna Gora*. Beograd: Slovo ljubve.
- Karadžić, V. 1857. *Primjeri srpsko-slavenskoga jezika*. Beč: Štamparija Jermenskog Manastira.
- Karadžić, V. 1975. *Srpski Rječnik, sabrana djela V. Karadžića*. Beograd: Nolit.
- Karadžić, V. 1975. *Srpske narodne pjesme 2, sabrana djela*. Beograd: Nolit.
- Kovačević, J. 1967. Od dolaska Slovena do kraja XII vijeka. U *Istorija Crne Gore*. Tom 1. Titograd: Redakcija za Istoriju Crne Gore.
- Krahe, H. 1925. *Die alten Namen balkanillyrischen geographischen*. Heidelberg: Carl Winter.
- Kretschmer, P. 1935. *Sprachliche Vorgeschichte des Balkans*. *Revue Internationale des Études balkaniques* II, 41-48. Beograd: Balkanološki institut SANU.
- Lactantius. 1984. *De Mortibus Persecutorum*, ed. & trans. J. L. Creed. Oxford: Clarendon.
- Ljubić, S. 1882. Skadarski zemljišnik od g. 1416. *Starine* XIV. Zagreb: JAZU, 10-57.
- Majer, A. 1930. Antikni elementi toponomastike podgoričkog kraja. *Godišnjak nastavnika Podgoričke gimnazije* 1. Podgorica: Podgorička gimnazija, 13-24.
- Mayer, A. 1957. Duklja i Dioklecijan. *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* LIV-LIX. Split: Arheološki muzej u Splitu, 95-99.
- Mayer, A. 1959. *Die Sprache der alten Illyrier*. Tom 2. Wien: Österreichische Akademie der Wissenschaften.
- Novaković, S. 1880. Srpske oblasti X i XII veka. *Glasnik Srpskog učenog društva*. Knj. XLVIII. Beograd: Srpsko učeno društvo, 1-151.
- Petrović, V. 1985. *Istorija o Crnoj Gori*. Cetinje/Titograd: Leksikografski zavod Crne Gore.
- C. Plinii Secundi. 1906. *Naturalis Historiae libri*. Lipsiae: Ed. C. Mayhoff.
- Radunović, R. 1982. O etimologiji toponima Duklja. *Onomastica Jugoslavica* 9. Zagreb: JAZU, 99-105.
- Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, XI. 1935. Zagreb: JAZU.
- Rospond, S. 1982. Etnogeneza Słowian w świetle terminologii topograficznej. *Onomastica Jugoslavica* 9. Zagreb: JAZU, 107-120.
- Sextus Aurelius Victor. 1966. *Epitome de Caesaribus*. Leipzig: Ed. Fr. Pichlmayr.
- Skok, P. 1927. Kako bizantinski pisci pišu lična i mjesna slovenska imena. *Starohrvatska prosvjeta* n. s. 1. Knin: Hrvatsko starinarsko društvo, 60-76; 161-196.
- Sticotti, P. 1999. *Rimski grad Doclea u Crnoj Gori*. Podgorica: Matica crnogorska.
- Šalabalić, R. 1967. Doclea Do-kleu-a: »Ušće«, »Uvac«, »Ad Confluentes«, Docleates Do-kleu-atai, »Slivljani«, »Porečani«. *Zbornik Filozofskog fakulteta* IX-1. Beograd: Beogradski univerzitet, 89-99.
- Vizantiski izvori za istoriju naroda Jugoslavije*, 3. 1966. Beograd: Naučna knjiga.

SUMMARY

DOCLEA - GENTA - PRAEVALIS

This article deals with the origin, structure and etymology of the ancient names of Doclea, Genta and Praevalis, and the names of the Roman province Praevalitana and the medieval Slavic state *Dioklia*, later *Zeta*, which were located almost on the same territory, and whose names are derived from the former. The author concludes that some of these names get the functions of horonyms, only as a result of the administrative measures of the Roman and Byzantine Empires, and implies that historical, geographical and political circumstances of the ancient world and the Middle Ages contributed to the appearance of these names.

KLJUČNE RIJEČI: horonim, potamonim, etimologija, monoftongizacija indoevropskih diftonga, hidronimske osnove, adaptacija, Dioklecijan, Skadarsko jezero.